

arkivXet

information från arkiv gävleborg

årgång 31 nr 1/2022

**Extra
många
sidor!**

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2021

Palatsritningar • Vasaloppsskidor • Årsmöte i Bollnäs 2022

Äntligen är ljuset tillbaka!

Det är inte bara den tidiga vårsolen som lyser för oss igen! Även situationen för pandemin börjar se ljusare ut! Naturligtvis har pandemin och restriktionerna påverkat oss i Arkivet Gävleborg, men kanske inte lika mycket som många andra verksamheter inom länet.

Tack vare vår eminenta personal har vi trots allt lyckats under vissa perioder fortsätta med vårt utåtriktade arbete. Stadsvandringar, den pedagogiska verksamheten och olika föredrag har varit väldigt uppskattade. Detta vill vi fortsätta och naturligtvis hälsa tillbaka igen alla besökare som vi tyvärr ibland har varit tvungna att säga nej till.

Så alla medlemmar, forskare, författare och andra som är intresserade att blicka tillbaka i vårt arkiv, välkomna att besöka oss igen! Ska bara tilläggas att vi nu har 800 fanor i vårt arkiv. Det finns även möjlighet att följa vår verksamhet digitalt på vår hemsida, Facebook och Instagram.

Arkivet gör ett gediget arbete att sprida kunskap om länets historia. Men vi kan aldrig lyckas i detta utan det breda samarbetet som har vuxit fram mellan olika kulturinstitutioner och kommuner i länet, och även i övriga landet. Vi hoppas att åren som kommer erbjuder ett ännu bredare och djupare samarbete för att vi kan erbjuda allmänheten all den kunskapen som vi tillhandahåller.

Jag vill också tacka styrelsen för ett gediget arbete under pandemin! Jag har suttit som ordförande snart två år och vi har haft ett fysiskt sammanträde (under 2021, red anm.). Men, vi har lyckats genomföra och besluta det som ska göras i en styrelse och ganska mycket mer. Ett bravur var att vi mitt i pandemin lyckades rekrytera en ny chef efter Ulla Ejemar som valde att gå i pension. Vår nya chef Anders Wesslén har verkligen hjälpt oss i styrelsen att överleva alla dessa digitala möten!

Jag ser med glädje fram emot alla fysiska möten när nu även vårsolen värmer hjärtat.

*Sinikka Bohlin,
ordförande i Arkiv Gävleborg*

Omslagsfoto: Bild ur film om fanor med arkivpedagog Solveig Östlund Blomgren. Foto: Evelin Skoglund.

Dagordning till årsmöte

**Lördagen den 9 april 2022
Bollnäs folkhögskola**

1. Mötet öppnas
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet
3. Val av två justerare tillika rösträknare
4. Fastställande av dagordning
5. Fastställande av röstlängd
6. Fråga om mötet utlysts på rätt sätt
7. Verksamhetsberättelse och bokslut 2021
8. Revisorernas berättelse
9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
10. Verksamhetsplan och budget för 2022
11. Val av
 - Ordförande på ett år
 - Fyra styrelseledamöter på två år
 - Fem ersättare på ett år
 - Revisorer och revisorsersättare
 - Valberedning
13. Eventuella motioner och övriga frågor
14. Mötet avslutas

Nominera!

Arkivets valberedning tar gärna mot förslag på kandidater till uppdrag i arkivets styrelse. Valberedningen består av Gunnar Lindbom (sammankallande), Gävle, Elisabeth Eriksson, Edsbyn och Carina Holm, Gävle. Förslag skickas till e-postadressen arkivet@arkivgavleborg.se.

Revisionsberättelse för 2021

Revisorernas berättelse kommer att finnas tillgänglig på årsmötet. Den som vill ha ut den före mötet kan kontakta arkivet så skickar vi den per e-post eller post. Den kommer att finnas under "Årsmöte" på arkivets hemsida. Kontakta oss på **026 - 10 88 70** eller arkivet@arkivgavleborg.se

Arkiv Gävleborgs verksamhetsberättelse för 2021

Ett rekord- och pandemiår

Arkivets styrelse har från årsmötet den 22 april 2021 bestått av följande:

Ordinarie

Sinikka Bohlin (ordförande), Föreningen Norden
Barbro Sollbe, Liberalerna Gävleborg
Ingemar Ahne, Socialdemokraterna Gävle
Jan Hovdebo (vice ordförande), RF/SISU Gävleborg
Hans Wahlbom, Gästrike-Hälsinge hembygdsförbund
Håkan Bellander, Birger Bellanders minnesfond
Inger Schörling, Miljöpartiet Gävleborg
Åsa Morberg, utsedd av Region Gävleborg
Conny Persson, Gefle antikvariat

Ersättare

Ann-Helen Persson, Centerrörelsen
Christina Norling, TCO Gävleborg
Peter Ström, Swedbank Gävle
Gun Lundberg, Moderatern
Lena Åhlander, Socialdemokraterna Gävle
Nils-Gunnar Kempe, utsedd av Region Gävleborg

Valberedning

Gunnar Lindbom, Gävle (sammankallande)
Elisabeth Eriksson, Edsbyn
Carina Holm, Socialdemokraterna i Region Gävleborg

Revisorer på ett år

David Hansen, auktoriserad revisor PwC
Per Bäckström, Bonnier News Local
Helena Gehlin, utsedd av Region Gävleborg

Revisorsersättare

Hans Lofors, Gefle IF
Wictoria Ingvarsson, auktoriserad revisor
Sture Sandberg, ersättare utsedd av Region Gävleborg

Årsmöte och styrelsemöten

Årsmötet hölls den 22 april kl. 17, dels på plats på Arkiv Gävleborg och dels via videolänk. Mötet leddes av Urban Carlbäcker. Antal deltagare: 19 personer. Styrelsen tackade avgående arkivchef Ulla Ejemar. Vid det konstituerande mötet, som följde på årsmötet, deltog 12 ledamöter (ordinarie och ersättare).

Totalt har fem styrelsemöten hållits under verksamhetsåret: den 28 januari, den 25 februari, den 2 september, den 4 november och den 2 december.

Styrelsens arbetsutskott har bestått av ordförande Sinikka Bohlin, vice ordförande Jan Hovdebo och ledamoten Barbro Sollbe. Vid AU-mötena deltar arkivchefen i egenskap av sekreterare. Särskilda AU-möten har ägt rum den 2 september och den 4 november. Under året har även en arbetsgrupp lämnat förslag på revidering av föreningens delegationsordning och ekonomiska rutiner. Styrelsen beslutade i enlighet med förslaget den 2 december 2021.

Personal

Arkivet har haft en relativt liten omsättning på personal. Under det första halvåret tillträdde en ny chef, undertecknad Anders Wesslén, som tog över formellt efter Ulla Ejemar från 1 april (anställd från 1 mars). Vid årets slut hade arkivet 3,8 tjänster på egen stat och 2,3 tjänster med visst stöd från Arbetsförmedlingen. Anställda har varit:

Maria Andrée, arkivarie (från 2016-01-11)
Jörgen Björk, arkivarie (från 2009-02-19)
Ulla Ejemar, arkivchef avgående (från 2014-06-23–2021-05-31)
Katarina Nordin, arkivarie (från 2004-02-01)
Anna Nyberg, arkivassistent, 50 % (från 2017-06-07)
Evelin Skoglund, arkivassistent, 80 %/50 % (från 2019-09-01)
Anders Wesslén, arkivchef (från 2021-03-01; chef från 2021-04-01)
Solveig Östlund Blomgren, pedagog, 80 % (från 2019-08-12)

Arkivets personal på studieresa till Axmar bruk hösten 2021 tillsammans med tidigare arkivchef Ulla Ejemar. Foto taget av arkivets emminent fotograf Evelin Skoglund, här osynlig av naturliga skäl!

Ekonomi – en översikt

Region Gävleborg är arkivets dominerande bidragsgivare. Regionen fördelar genom kultursamverkansmodellen även statliga kulturpengar till Arkiv Gävleborg. Bidrag från länets alla kommuner och medlemmarnas avgifter är andra viktiga intäkter.

Arkivets bokslut visar på ett plusresultat. Det extra regionbidraget på 286 000 kr är den främsta orsaken, ett stöd som även får användas under första kvartalet 2022, vilket Arkiv Gävleborg avser göra. Det extra bidraget har använts för att stärka den digitala förmågan och tillgängligheten. Detta genom inköp av förbrukningsinventarier såsom kamera, belysningsanordningar, ljudinspelningsapparat, mediador för video-, bild- och ljudredigering, extra personalförstärkning (personalkostnader) avseende just digitalt tillgängliggörande samt byggandet av en tillgänglighetsanpassad och mer användarvänlig webbplats.

I det ekonomiska resultatet har arkivet spenderat dubbelt så mycket på förbrukningsinventarier mot för budget för att stärka digitaliseringsförmågan.

Skyddet av arkivhandlingarna har blivit bättre genom en investering i en ny godkänd automatisk brandlarmanläggning med ny automatisk dörrstängning och nyckeltub i fasaden. Arkiv Gävleborgs depå håller en mycket god standard avseende klimat, brandskydd och i händelse av översvämningar. Ytterligare åtgärder kan behövas i framtiden avseende uppdelning av brandceller, särskilt för upppackning, dammsugning och sortering av arkivmaterial i samband med leverans.

Arkivets chef och styrelse ska undersöka möjligheten att utvidga arkivets gränser i syfte att förbättra möjligheterna att ta emot både leveranser och forskare. Detta kommer i så fall att innebära större driftskostnader, vilket gjort att årets resultat är extra viktigt inför framtida utveckling/utvidgning.

Dessa åtgärder för stärkt brandskydd är orsaken till att övriga lokalkostnader blivit högre i det ekonomiska resultatet (det har dock inte påverkat lokalhyran). Det finns dessutom planer på att byta ut nödbelysning i enlighet med Riksarkivets föreskrifter.

Under 2022 kommer föreningen att betala en engångspremie för inlösen av förenings pensionsskuld, uppskattningsvis på cirka 600 000 kr, avseende två tidigare medarbetare. En särskild löneskatt kommer sedermera att betalas (redovisas i samband med Inkomstdeklaration 3 för året) motsvarande 24,26 procent. Beslutet togs av styrelsen den 2 december 2021 mot bakgrund av den ekonomiska osäkerhet som en pensionsskuld innebär för en ideell förening; den kan växa eller minska över tid. Både pensionsskuldenheten och andra tillfrågade experter har rått arkivet att lösa in premie enligt offert från KPA Pension. Region Gävleborg har tidigare tagit beslut om ”att som för egen skuld ikläda sig borgenansvar för infriandet av de pensionsutfästelser som enligt kollektivavtal om pensioner åvilar Folkrörelsernas arkiv i Gävleborg” (dnr XL 8810-1529). Denna inlösen kommer naturligtvis att påverka föreningens likviditet, åtminstone i teorin.

På grund av det osäkra läget med pandemin, investering i ny brandlarmanläggning, stärkning av brandskyddet, tillgänglighetsanpassning på webben samt lösen av pensionsskulden har arkivets ledning rationaliserat och effektiviserat verksamheten, främst avseende service, underhåll och leasing, vilket framgår av bokslutet.

Den ambitiösa turnén tillsammans med Hälsinglands museum om demokratins genombrott för 100 år sedan gav naturligtvis högre hotell- och resekostnader än planerat. Även detta var en anpassning till pandemin – då arkivet inte kunde ta emot grupper på Fältskärsleden 10 i Gävle var arkivet tvunget att bege sig ut på vägarna, och ut till skolorna. Vår arkivpedagog Solveig Östlund Blomgren och Hälsinglands museums pedagog arbetade morgon och kväll, reste mellan orter runtom i hela länet och stod för en imponerande arbetsinsats där föreställningen nådde ut till 1 515 personer (33 tillfällen) inom loppet av fem veckor. Pauser, luncher m.m. under resorna i Hälsingland fick utnyttjas för möten, förberedelser och utvärderingar inför och efter spelningarna. En bedrift som saknar motstycke i arkivets historia – och temats betydelse och meningsfullhet går inte att över-skatta.

Konceptet med stadsvandringar har utvecklats, delvis tack vare ett bidrag om 10 000 kr för Sandvikens kommun. Satsningen har resulterat i rekordsiffror avseende deltagare och visningar under året.

Stadsvandringar har blivit ett av arkivets mest populära koncept. Här berättar arkivchef Anders Wesslén om Joe Hill.

Foto: Bengt Wallman.

Pandemin

Anpassningar till följd av pandemin har till stor del präglat första halvan av året. Det har handlat om att säkra arbetsmiljön, där chefen har uppmanat till hemifrånarbete i den mån det har varit möjligt. Arkivchef Anders Wesslén har haft en god dialog med företrädare för Region Gävleborg gällande pandemihanteringen, med avstämningar per mail och telefon.

Intresset för stadsvandringar anordnade av Arkiv Gävleborg har varit mycket stort. Det kändes därför extra tungt att tvingas avboka samtliga inbokade vandringar under våren (13 st. för totalt 270 elever). Vi har även upplevt ett tryck från allmänheten – många vill besöka och använda arkivet på plats. Det finns ett uppdämt behov från medlemmar att leverera material. Från och med augusti har leveranserna kommit i gång på allvar igen, liksom visningsverksamheten. Tack vare det ”fönster” som den minskade smittspridningen och de lättade restriktionerna under hösten utgjorde satte Arkiv Gävleborg flera rekord avseende sin publika verksamhet (se under Skola & lärande).

Arkivet valde den 26 juli att försiktigt öppna upp för förbokade, fysiska besök och förbeställt material.

Forskarsalen kan användas av en eller ett par besökare åt gången. Risken för smittspridning bedömdes minimal då forskarna ofta har varit så gott som självgående, tack vare förberedelser och att materialet ställts fram på för-

hand i forskarsalen. Vi har kunnat bistå med service och kompletterande information inför och efter besöken genom att skicka material digitalt. Responsen har varit mycket god från våra användare.

Arkivets uppdrag

Ideella föreningen Arkiv Gävleborg har enligt stadgarna två huvuduppgifter. Den ena är att samla in och bevara arkiv från föreningar, företag, gårdar, byar med flera enskilda arkivbildare. Den andra är att göra arkiven tillgängliga och på olika sätt uppmuntra till att de används.

Ytterligare ett viktigt styrande dokument är den årliga uppdragsöverenskommelsen med Region Gävleborg, som utgår från aktuell kulturplan.

Kommun	Leveranser	Exempel på arkiv
Bollnäs	4	Lottfors byggnadsförening, Folkpartiet Liberalerna i Bollnäs kommun.
Gävle	29	Gävle orienteringsklubb, Hedesunda hembygdsförening, Gefle Dagblad.
Hofors	3	Torsåkers missionsförsamling, Hofors-Torsåker Reumatikerförening.
Hudiksvall	7	Hudiksvalls arbetarekommun, Folkets hus Hudiksvall.
Ljusdal	2	Musik i Ljusdal
Nordanstig	1	Lönnångersfjärdens södra samfällighet
Ockelbo	2	Åmotsbruks handel ekonomisk förening
Ovanåker	0	
Sandviken	3	Sandvikens badmintonklubb, Storviks idrottsförening.
Söderhamn	3	Sparbanksstiftelsen Söderhamn, Kommunalarbetareförbundet.
Distrikt	11	Föreningen Helsingeslöjd, IF Metall Gävleborg m.fl.
Övriga	5	Bohlins släktarkiv

Bohlins släktarkiv inkom sommaren 2021 till Arkiv Gävleborg. Släkten har stark koppling till Hille socken, där Bernhard Bohlin var kyrkoherde från sekelskiftet 1900. Här ser vi sonen Torsten och hans hustru Anna, född Sahlin. De flyttade så småningom till Härnösand, där Torsten Bohlin var biskop 1935–1950. Anna Bohlin var lärare i moderna språk och en flitig översättare. (Hennes syster, Margit Sahlin, blev för övrigt 1970 den första kvinnliga kyrkoherden.) Släktarkivet innehåller en hel del fotografier som de flesta redan har blivit digitaliserade. Eftersom flertalet originalnegativ visade sig vara gjorda av cellulosanitrat förvaras dessa i ett särskilt magasin som Länsmuseet Gävleborg förfogar över.

Ordna och förteckna

Inkomna leveranser ordnas och registreras i arkivets databas. Drygt 100 hyllmeter har bearbetats vilket innebär att målsättningen uppnåtts för 2021 med råge. Fotograf Jäderbergs negativsamling – motsvarande 29,5 hyllmeter – ingår i totalsumman ovan, utöver denna har 71,5 meter förtecknats 2021. (2020: 44 hyllmeter förtecknade.) Exempel på förtecknade arkiv: Krabu Byggkonsult, Folkpartiet Liberalerna, Söderhamns musikkår, Gästriklands Spelmansförbund, Lions Club Gävle Norra.

Arkivbildare vid årets slut: 6 201 (2020: 6 140)

Volymen vid årets slut: 44 375 (2020: 43 526)

Tidningar

Det är stort intresse för gamla dagstidningar men än så länge finns enbart en bråkdel av alla som givits ut digitaliserade.

Arkivets mikrofilmsläsare/skanner har använts flitigt av forskare just för att söka i historiska tidningar från regionen. Arkivet har både mikrofilmade tidningar och tidningar inbundna i lägg. På hemsidan finns en lista över vilka det gäller.

Lokalfrågor

Sedan våren 2021 har ett omfattande arbete utförts i att ytterligare stärka arkivets brandskydd. En helt ny godkänd automatisk brandlarmanläggning är installerad och driftsatt. Åtgärder som vidtagits har varit nödvändiga, vilket bekräftats under arbetets gång, för att upprätthålla en säkerhet som svarar mot våra ambitioner samt Riksarkivets föreskrifter för statliga arkiv (med automatisk brandlarmanläggning, dörrstängning etc.). Det återstår att byta ut hänvisningsskyltar från stark- till svagström, d.v.s. så att nödbelysning i arkiv får ett "brandskyddat utförande" (här har vi rådfrågat Riksarkivets tillsynsenhet). Rätt sorts släckmedel finns i arkivdepån – pulver istället för skum. Nya brandfiltar har placerats ut. Brandtätning har gjorts av sprickor i ytskikt och betong- och tegelmurar. Arkivdepån är i mycket gott skick.

Personuppgifter

Ny information har lagts upp på arkivets hemsida gällande hantering av personuppgifter m.m. Rutiner vid framtagning av arkivmaterial ses över löpande och vid behov. Personalen har gått en kurs i GDPR, anordnad av Folk rörelsearkivet i Uppsala län.

Fanor, affischer och databaser

Arkivets stora affichsamling lades ut på hemsidan www.arkivgavleborg.se. De över 3 000 affischerna berättar om kultur och nöjen, idrott och politik under över ett sekel i Gävleborgs län.

Samlingarna av affischer, fanor och standar växer för varje år. 2021 fick arkivet in 8 fanor och standar. Nämnas kan äldre standar från IF Metall, år 1906. Föreningar har hört av sig och meddelat att leveranser av fanor är att vänta. Därför iordningsställs ytterligare hyllor efter inköp av pulverlackade, anpassningsbara system.

Milstolpen 800 fanor uppnåddes 2021!

Databaserna på hemsidan uppdateras varje år, där finns förutom fanor och affischer framför allt arkivbildarregistret med uppgifter om alla arkiv som finns i Arkiv Gävleborg. Nu är samtliga arkivbildare även exporterade till Nationella arkivdatabasen (NAD), från Filemaker, vilket inte varit lätt men som gott internt arbete och samarbete med leverantör möjliggjort.

Rådgivning och kurser

Efter det kraftiga skyfallet över Gävle den 18 augusti och översvämningarna som följde har Arkiv Gävleborg tagit emot uppskattningsvis 60 hyllmeter arkivmaterial från Gefle Dagblad, vilka räddades ur tidningshusets källare, samt ytterligare presslägg från Arbetarbladet. Arkiv Gävleborg deltog i räddningsinsatsen och förde en dialog med Riksantikvarieämbetets konservatorer kring hur skadade dokument, fotografier och negativ bör tas om hand. Arkivet gav råd och hjälp till de drabbade tidningsredaktionerna.

Det vattenskadade materialet lastades in av personal från arkivet i Läns museet Gävleborgs frysrum, i väntan på åtgärd (vakuumfrystorkning och efterföljande konservering). Det granskande programmet Medierna i P1 bevakade händelsen och intervjuade arkivchef Anders Wesslén. Arkiv Gävleborgs depå och arkivmaterial klarade sig helt från översvämningarna. Depåns golv är höjt över marknivå. Lokalen iordningsställdes efter Riksarkivets normer vid inflyttningen 2004. Förutsättningarna för att klara framtida skyfall är med andra ord goda.

Arkivchefen har hållit ett föredrag om översvämningarna i samband med Svenska Arkivförbundets höstkonferens, lärdomar och erfarenheter av händelsen presenterades för deltagarna. Vi har även gett råd åt föreningar som drabbats av vattenskador på arkivmaterial. Flera föreningar, däribland hembygdsföreningar, har fått vägledning avseende material, både i förvaring och hantering av fotografiskt material och skriftlig dokumentation.

Ovan: Under 2021 kom Arkiv Gävleborg upp i 800 fanor och standar. Detta firades med en specialutformad tårta, där en bild av Bageriarbetareförbundets standar från 1897 fick utgöra motiv. Nedan: arkivets Anders Wesslén lastar in vattenskadat material i Läns museets frysrum på Brynäs, material hämtat ur, tidningshusets källare, i samband med skyfallet över Gävle.

Använda arkiven

Studiebesök för skolor och föreningar, öppna arrangemang, forskarservice och publiceringar på hemsida och i sociala medier är exempel på hur Arkiv Gävleborg arbetar med att uppmuntra till kännedom och användning av de historiska källorna. Bland användarna märks akademiska forskare, författare (både facklitterära och skönlitterära), konstnärer, hembygds- och släktforskare, studenter och elever och allmänt intresserade privatpersoner.

Skola och lärande

Trots pandemin har arkivet nått ut till tre gånger så många elever som rekordåret 2020! Vår arkivpedagog Solveig Östlund Blomgren har stått för en imponerande insats, särskilt under hösten med 33 spelningar på demokratitema runtom i länet under endast fyra veckor!

Antal visningar/föreläsningar/lektioner/besök skolor: 76 st. (2020: 47 st.)

Antal elever: 2 685 (2020: 892; 2019:294) – En mycket positiv utveckling!

Antal deltagare inkl. allmänhet: drygt 3 000 personer.

1 443 elever deltog i demokratiprojektets föreställning i samarbete med Hälsinglands museum. 1 242 skolelever deltog i övriga visningar, vandringar och lektioner anordnade av enbart Arkiv Gävleborg. Totalt: 2 685 elever.

Demokratiprojektet

Arkivet har genomfört ett ambitiöst projekt i samarbete med Hälsinglands Museum på temat demokrati och kvinnlig rösträtt, med fokus på hela länet. Arkivets pedagog och Hälsinglands museum museipedagog höll tillsammans i föreläsningarna. Syftet var att uppmärksamma kvinnor aktiva inom rösträttsrörelsen från en mängd orter och från olika samhällsskikt.

Föreläsningar – 33 st. – med dramatiserade inslag har ägt rum under hösten, på gymnasie- och folkhögskolor i Gästrikland och Hälsingland. Innehållet, arkivmaterialet, hämtas nära nog uteslutande från Arkiv Gävleborgs olika föreningsarkiv.

Christina Busck reflekterade i en krönika på HelaHälsingland.se efter att sett föreställningen; ”100 år med kvinnlig rösträtt – hur långt har vi kommit?” den 12 december 2021.

Totalt har föreställningen setts av 1 515 personer, varav 1 443 elever.

Kommun	Skola	Antal föreställningar	Antal deltagare
Sandviken	Bessemerymnasiet	2	85
	Västerbergs FHSK, Storvik 3		50
Hudiksvall	Bromangymnasiet	2	265
	Hudiksvall, museet HHL	1	30
	Forsa Folkhögskola	1	50
	Hudiksvall, museet Offentlig	1	27
	Hudiksgymnasiet, museet	2	35
Gävle	Hudiksvall, museet	1	32
	Gävle Komvux	1	35
	Gävle Polhemsskolan	2	3
	Musikhuset, Brunnsvik FHSK	1	50
	Spegeln, Gävle Kommun	1	15
	Gävle Borgarskolan	3	180
	Vasaskolan	1	52
Söderhamn	Färnebo Folkhögskola	2	48
	Söderhamn Staffangymnasiet	4	126
	Bollnäs	1	58
Bollnäs	Torsbergsgymnasiet	2	150
Ljusdal	Ljusdal Slottegymnasiet	1	90

Övriga visningar, arkivlektioner, föreläsningar för skolor:

Kommun:	Grupper	Elever
<i>Gävle</i>		
Vasaskolan	4	111
Drottning Blankas gymnasium	2	44
Engelska skolan (hälften via länk)	12	321
Färnebo folkhögskola	1	21
Sjöängsskolan	2	48
Yrkesgymnasiet	4	74
CVL SFI	1	14
Nynässkolan	1	14
Friskolan Lyftet	1	19
SVA Vuxenutbildningen	1	10
HiG, Lärarutbildningen (videolänk)	4	91
HiG, Fritidspedagoger (videolänk)	4	47
<i>Hofors</i>		
Torsåkers skola	6	145
<i>Sandviken</i>		
Björksätraskolan åk 9	1	53
Årsunda skola	1	27
CVL Sandviken	1	8
Göranssonska skolan gym. åk 3 (arkivlekt.)	4	64
Sätra skola åk 3	1	27
Sandvikens int. Montessoriskola	2	50
Jernvallsskolan åk 3	2	54
Totalt:	55 tillfällen	1 242 elever

Arkivet samarbetade med Läns museet Gävleborg kring en utställning om kvinnor framträdande i rösträttskampen.

Andra studiebesök och föredrag

Antal tillfällen: 10
Antal deltagare: 292

Under 2021 har vi utöver skolvisningar och demokrati-projekt samverkat med Läns museet Gävleborg och Gävle kommun avseende projektet "Kultur för äldre". 60 personer deltog i arkivchefens föreläsning om Fabian Månsson. I Axmar bruk hölls en föreläsning om Emanuel Swedenborg för lika många åhörare (över 60 st.). (I Föreningen Hyttans jubileumsskrift *Axmar bruk 350 år – från järnbruk till kulturresevat* ingår dessutom två artiklar författade av arkivchefen, se omslag här intill.)

Utöver detta har arkivet berättat om textilindustrin i Strömsbro, hållit visning av arkivdepån och -material för släktforskarföreningar, genomfört stadsvandringar för pensionärsföreningar och i samarbete med Gävle kommun för allmänheten (totalt minst 50 deltagare). Arkivet har visat runt Kultur Gävleborgs medarbetare på Kungsbäck (20 deltagare). Arkiv Gävleborg anordnade även en stadsvandring på Arkivens dag den 13 november med 50 personer, i samarbete med Läns museet Gävleborg. Vår aktivitet lyftes i det nationella utskicket till riksdagen, press och övriga institutioner. Minst 25 personer lyssnade till föreläsningen om översvämningarna i samband med Svenska Arkivförbundets digitala höstkonferens den 2 december.

Medlemskår och medlemstidningen ArkivXet

Arkivet hade vid årets slut 621 medlemmar. Arkivet har rekryterat 7 nya medlemmar, 8 medlemskap har avslutats. Coronapandemin har slagit hårt mot föreningslivet. Lägg till detta att föreningar i vissa fall har svårt att rekrytera nya styrelseledamöter. Dessa omständigheter har resulterat i att det är fler upphörda medlemskap än nya under 2021. Arkiven från upphörda eller sammanlagda organisationer bevaras även i fortsättningen av Arkiv Gävleborg, vilket visar på arkivets betydelse för kulturarvet. Under hösten har arkivet haft framträdanden och möten med potentiella arkivbildare och blivande medlemmar. Arbetet som bedrivits 2021 kommer förmodligen att innebära att vi kan återgå till den positiva trenden med fler medlemskap, snarare än färre. Arkivet har särskilt bistått föreningar som firar olika typer av jubileer under året, till exempel kan nämnas: Hälsinge regementes kamratförening (400 år 2024), Ljusdals reumatikerförening (50 år 2022), Föreningen Norden (inför 100-årsfirandet), Gävle Pingstförsamling samt politiska partier med arkiv hos Arkiv Gävleborg inför firandet av den lika och allmänna rösträttens införande för 100 år sedan.

Medlemskåren har fått ta del av tre publikationer under året: två nummer av medlemstidningen ArkivXet (16 sidor gånger två) samt en specialutgåva – en kalender med information och fotografier visande ett antal föremål ur arkivets samlingar. Tanken med den sistnämnda är att intressera medlemmar för satsningen som sker på DigitaltMuseum.se

Nya medlemskap 2021: 7 st. (2020: 12)

Avslutade 2021: 8 st. (2020: 8)

Nya medlemskap

Följande har gått in i föreningen: Njutångers socken hembygdsförening, Sparbanksstiftelsen Söderhamn, Solveig Östlund Blomgren, Gävle Närradioförening, Granöns vägförening, Hamrånge hembygdsförening, IOGT-NTO GävleDala.

Upphörda medlemskap

Följande medlemskap har avslutats: Gästriklands Cykelförbund, Fackförbundet ST inom Arbetsförmedlingen Södra Norrland, Arbrå Vallsta Socialdemokratiska förening, Gävleborgs journalistdistrikt, ABF Hälsingekusten, sektion Söderhamn, Båsfjärds väghållningsföretag, Hudiksvall, Friggesunds byalag.

Forskarservice

I början av pandemin såg vi en uppgång i antalet förfrågningar. Denna uppgång har stadigt fortsatt och till och med ökat kraftigt. Vi har i sann public service-anda varit mycket generösa och gett kostnadsfri service via telefon och mail, inte minst i syfte att hålla nere icke-nödvändiga resor och fysiska kontakter. (Forskare är enligt arkivets definition alla som kontaktar oss med frågor: släkt- och hembygdsvetare, elever, journalister, författare, filmskapare, konstnärer, byggnadsantikvarier, utställningsproducenter eller bara allmänt intresserade.)

Under 2021 har över 220 forskarfrågningar besvarats (inkomna via telefon eller mail), vilket krävt mycket arbete men också gett medarbetarna mycket tillbaka. Forskar servicen är central och har resulterat i att vi syns och använts i fler och nya sammanhang och dessutom bidragit till spännande forskning. Inte sällan har det rört demokratiåret och kvinnors politiska kamp.

Antal forskarbesök, inkl. sällskap (sedan 26 juli): 93 st. (stängt dessförinnan på grund av pandemin, högst två sällskap åt gången).

Besvarade forskarfrågor via e-post och telefon: 221 st. (Nytt rekord).

Under minoritetsveckan 2022 publicerade Arkiv Gävleborg ett inlägg varje dag på Facebook eller Instagram med koppling till finska krigsbarn i Gävleborgs län under andra världskriget och Länskommitténs arbete. "Landshövdingens" Maja Sandler och föreningsmänniskan Folke Löfgren spelade nyceklroller i flyktingmottagandet.

Publika arrangemang

Arkivens dag genomfördes lördagen den 13 november kl. 12.00–13.30 i form av en stadsvandring i samarbete med Läns museet Gävleborg. 50 deltagare följde med på vandringen. Tema: ”Byggnader i arkiv och på stan”. Nästan alla extranummer av ArkivXet nr 2/21 gick åt. Gefle Dagblad publicerade bild och text om arrangementet samma dag. Riksarkivet använde sig av Arkiv Gävleborgs bild i den nationella marknadsföringen, som gick ut till media och riksdagens ledamöter m.fl. Gävle Handelsstål och Arvid Svenssons skrothandel bidrog med rekvisita i form av historiskt byggmaterial (gamla I-balkar m.m.). Artikel i GD – dubbelt uppslag – inför arrangementet publicerades dessutom den 20 oktober.

Gävle Handelsstål hjälpte arkivet ordna fram rekvisita till stadsvandringen i samband med Arkivens dag.

Arkivet har deltagit i den nationella referensgruppen för hur framtiden ska se ut för företeelsen Arkivens dag. Sex träffar har ägt rum under året. Här har Arkiv Gävleborg tagit ett stort ansvar för hur denna högtidsdag för alla Sveriges arkiv ska gestaltas i framtiden. En medarbetare – Maria Andrée – vid Arkiv Gävleborg är dessutom sedan flera år tillbaka regional kontaktperson i sammanhanget.

DigitaltMuseum/Primus

Arkiv Gävleborg lanserade sig på Digitalt Museum genom en artikel i Arbetarbladet den 15 juni, med fotografier, föremål och artiklar. Under det första halvåret på den för arkivet nya plattformen går följande statistik att utläsa:

Sidvisningar: 2 340 unika

Användare: 831

Registrerade fotografier/objekt: 663

Publicerade fotografier/objekt: 352

Antal texter/artiklar: 3 st.

Publikationer

Arkiv Gävleborg har figurerat i media vid flera tillfällen, både omnämnt i samband med chefsbytet och lansering på den digitala plattformen DigitaltMuseum.se, men medarbetare har även skrivit artiklar i dagspressen. Exempel på dagstidningsartiklar: Dubbelt uppslag om Fabian Månsson av Anders Wesslén i Arbetarbladet tisdagen den 1 juni 2021. Dubbelt uppslag i Gefle Dagblad den 20 oktober 2021 om Kreugerkraschen i Gävle. Arkivarie Jörgen Björk har skrivit en artikel i årsboken Från Gästrikland, ”Jädraås samhälle – årets industriminne 2020”, utgiven av Gästriklands kulturhistoriska förening.

Två uppsatser författade av Anders Wesslén i boken Axmar bruk 350 år – från järnbruk till kulturresevat.

Samarbeten, medlemskap och utbildninga

Arkiv Gävleborg ingår i flera samarbeten med andra arkiv, nationella och regionala kulturaktörer.

Region Gävleborgs samverkansgrupp för barnkultur samlar pedagoger från arkivet, länets museer, Folkteatern med flera. Gruppen har bland annat arbetat med hemsidan ”Kultimera” där skolor lätt ska kunna överblicka det utbud som finns för dem.

ABM – arkiv, bibliotek och museer i Gävle. Det har genomförts fyra ABM-träffar, varav arkivet varit representerat vid tre av dem (en studieresa tillsammans med Bergslagsarkiv krockade med den fjärde träffen).

Arkivgruppen består av medarbetare från Läns museet Gävleborg, Hälsinglands Museum och Arkiv Gävleborg. Gruppen avser återuppta samarbetet under 2022 med fokus på digitalt bevarande och tillgängliggörande.

Arkiv Gävleborg har under våren tecknat ett samarbetsavtal med Statens historiska museer (SHM) avseende ett nytt hjälpmedel i skolarbetet för grundskolans hög- och mellanstadium, den digitala undervisningsresursen Sveriges Historia.se. Arkivet tar därmed plats och syns även i ett nationellt sammanhang.

Ateljéföreningen Gaffels satsning i Strömsbro och webbprojekt med stöd av bl.a. Region Gävleborg. Arkivet var med och föreläste under temadagarna.

Arkiv Gävleborg har utvecklat en ny webbplats som svarar mot de senaste tillgänglighetskraven.

Arkivet är medlem i intresseorganisationen Svenska Arkivförbundet. Arkivchefen höll i samband med dess digitala höstkongressen föreläsning om översvämningen i Gävle och kring hur arkiven drabbades den 2 december.

Arkivchefen är medlem i Föreningen Sveriges Länsarkivarier och deltog vid årsmötet och den årliga kongressen i Örebro, på arkivcentrum, den 23 och 24 november. Deltagandet och möten med övriga länsarkivarier var mycket givande, särskilt då arkivchefen är relativt nyanställd. Arkiv Gävleborg är vidare medlem i Svensk Idrottshistorisk förening, Föreningen Bergslagsarkiv (deltog i studiebesök på Jernkontoret i Stockholm) Gästriklands Kulturhistoriska Förening och Svenska Industriminnesföreningen.

Tillgänglighet

Arkiv Gävleborg publicerar våren 2022 en ny hemsida där innehållet är anpassat efter de senaste kraven på tillgänglighet, utifrån WCAG 2.1 AA. Hemsidan ska kunna användas av alla våra medlemmar och användare. Arbetet har skett under december och januari 2021/22. Den fysiska tillgänglighetsplanen fortsätter att följas men på grund av pandemin har den digitala tillgängligheten prioriterats under 2021.

Uppföljning av konkreta mål för 2021:

- Börja föra in arkivets bildsamling i Primus/DigitaltMuseum – Uppnått!
- Besluta om framtida samarbete kring E-arkiv, elektroniskt långtidsbevarande – Uppnått!
- Förteckna 70 hyllmeter arkivleveranser – Uppnått! 100 hyllmeter har förtecknats.
- Återuppta arrangemanget Arkivmåndagar – Ej uppnått p.g.a. pandemin
- Arrangera Arkivens dag – Uppnått! Drygt 50 fysiska deltagare på stadsvandring
- Att ta emot studiebesök från föreningar – Delvis uppnått, dock inga stora grupper p.g.a. pandemin.
- Inom arkivpedagogiken möta ett 40-tal grupper från länets skolor genom studiebesök, stadsvandringar eller besök i skolorna – Uppnått! Nytt deltagarreord.
- Utveckla fler stadsvandringar för skolor, i första hand för Sandvikens kommun – Uppnått!
- Aktivt delta i det pedagogiska samarbetet Kultimera – Uppnått!

Allmänt om verksamheten

Arkiv Gävleborg har sitt säte i Gävle.

Flerårsöversikt (Tkr)	2021	2020	2019	2018
Medlemsavgifter och bidrag	6 012	5 626	5 568	5 182
Resultat efter finansiella poster	185	192	362	21
Soliditet (%)	65,0	69,5	70,0	66,6

Resultatdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	2 696 529
årets vinst	185 275
disponeras så att i ny räkning överföres	2 881 804

Resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Resultaträkning	Not	2021-01-01 -2021-12-31	2020-01-01 -2020-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m. m.			
Medlemsavgifter och bidrag	2	6 012 088	5 625 748
Övriga rörelseintäkter		67 576	129 967
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		6 079 664	5 755 715
Rörelsekostnader			
Övriga externa kostnader	3	-2 130 452	-2 137 353
Personalkostnader	4	-3 698 157	-3 376 716
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-65 587	-49 824
Summa rörelsekostnader		-5 894 196	-5 563 893
Rörelseresultat		185 468	191 822
Finansiella poster			
Räntekostnader och liknande resultatposter		-193	-86
Summa finansiella poster		-193	-86
Resultat efter finansiella poster		185 275	191 736
Årets resultat		185 275	191 736

Budget för Arkiv Gävleborg

INTÄKTER		ÖVRIGA EXTERNA KOSTNADER	
Medlemsavgifter	490 000	Lokalkostnader	1 396 000
Bidrag från Region Gävleborg	4 230 000	Förbrukningsinventarier	40 000
Bidrag från Arbetsförmedlingen	550 000	Information, möten, porto	92 000
Bidrag från länets kommuner	477 000	Kontors- och arkivmaterial	70 000
Övriga intäkter (ersättning bildbeställningar, guidningar, sjuklön. etc.)	40 000	Förbrukningsmaterial	10 000
SUMMA INTÄKTER	5 787 000	IT/service/telefoni	240 000
KOSTNADER PERSONAL		Försäkringar, medlemskap	32 000
Löner inkl sociala avgifter och pensioner	3 625 000	Revisions- och bokföringstjänster	140 000
Personalvård, kurser, resor	42 000	Arbetskläder och skyddsmaterial	10 000
SUMMA PERSONALKOSTNADER	3 667 000	Representation	2 000
		Övriga kostnader (banktjänster)	5 000
		Utvecklingsinsatser	83 000
		SUMMA ÖVRIGA KOSTNADER	2 120 000
		SUMMA KOSTNADER	5 787 000

Balansräkning

Not

TILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Inventarier, verktyg och installationer	5	190 675	177 438
Summa materiella anläggningstillgångar		190 675	177 438
Summa anläggningstillgångar		190 675	177 438

Omsättningstillgångar

Kortfristiga fordringar

Övriga fordringar		4 393	24 608
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		437 684	395 027
Summa kortfristiga fordringar		442 077	419 635

Kassa och bank

Kassa och bank	6	3 803 538	3 285 190
Summa kassa och bank		3 803 538	3 285 190
Summa omsättningstillgångar		4 245 615	3 704 825

SUMMA TILLGÅNGAR

4 436 290**3 882 263**

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital

Fritt eget kapital

Balanserat resultat		2 696 529	2 504 793
Årets resultat		185 275	191 736
Summa fritt eget kapital		2 881 804	2 696 529
Summa eget kapital		2 881 804	2 696 529

Långfristiga skulder

Pensionsskuld		640 000	640 000
Summa långfristiga skulder		640 000	640 000

Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder		95 429	43 832
Skatteskulder	7	83 014	80 605
Övriga skulder		116 801	134 387
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		619 242	286 910
Summa kortfristiga skulder		914 486	545 734

SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER

4 436 290**3 882 263**

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Avskrivning

Tillämpade avskrivningstider:

Inventarier, verktyg och installationer 5 år

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet (%)

Justerat eget kapital

(eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Not 2 Medlemsavgifter och bidrag	2021	2020
Medlemsavgifter	458 830	444 986
Regionbidrag	4 467 000	4 069 000
Bidrag Gävle kommun	200 000	200 000
Bidrag AMV	607 104	634 397
Bidrag övriga kommuner	279 154	277 365
SUMMA:	6 012 088	5 625 748
Not 3 Övriga externa kostnader		
Lokalkostnader	1 397 081	1 351 926
Projekt- och utvecklingskostnader	98 125	35 583
Övriga externa kostnader	635 246	749 844
SUMMA:	2 130 452	2 137 353
Not 4 Anställda och personalkostnader (mindre företag)		
Medelantalet anställda		
Kvinnor	5	6
Män	2	1
TOTALT:	7	7
Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader inklusive pensionskostnader		
Löner och andra ersättningar	2 597 527	2 460 891
Sociala kostnader och pensionskostnader	1 041 952	859 888
(varav pensionskostnader)	(182 141)	(177 683)
Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	3 639 479	3 320 779
Not 5 Inventarier, verktyg och installationer		
Ingående anskaffningsvärden	325 733	245 510
Inköp	78 824	175 536
Försäljningar/utrangeringar	0	-95 313
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	404 557	325 733
Ingående avskrivningar	-148 295	-193 784
Försäljningar/utrangeringar	0	95 313
Årets avskrivningar	-65 587	-49 824
Utgående ackumulerade avskrivningar	-213 882	-148 295
Utgående redovisat värde	190 675	177 438

Not 6 Av beloppet avser 3 794 183 (3 276 662) kr del av Region Gävleborgs koncernkonto.

Not 7 Skatteskuld

Skatteskulden avser beräknad löneskatt på pensionskostnader.

Gävle 2022-02-24

Hans Wahlbom

Sinikka Bohlin

Ingemar Ahne

Jan Hovdebo

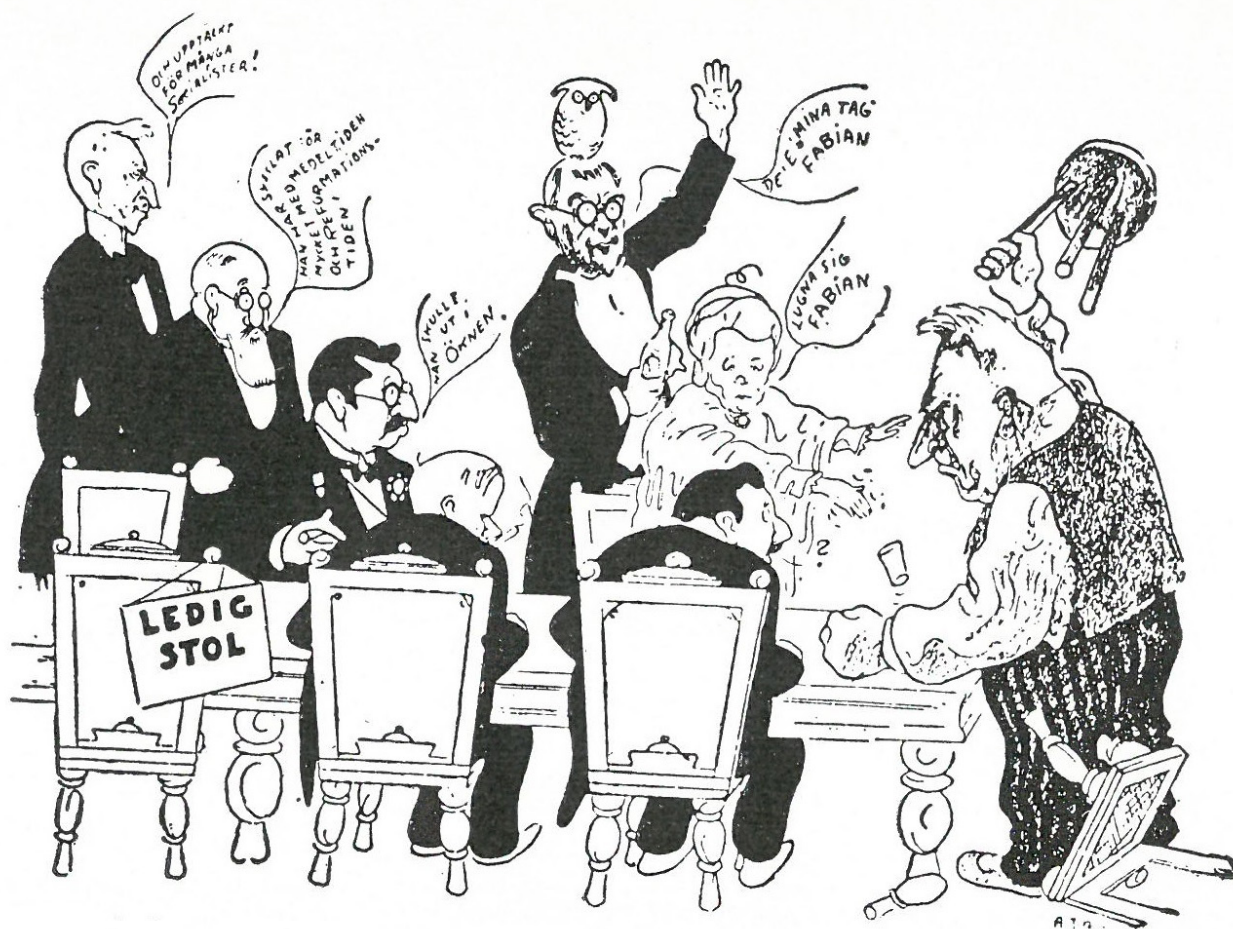
Åsa Morberg

Barbro Sollbe

Håkan Bellander

Inger Schörling

Conny Persson

Karikatur föreställande Fabian Månsson (1872–1938), den stridbare agitatorn som var populär både bland småbönder och industriarbetare i Hälsingland och Gästrikland i början av 1900-talet. Han var även en av de mest kända skribenterna i Arbetarbladet, som 2022 fyller 120 år. Här läxar han upp Svenska Akademiens ledamöter, Sven Hedin, Selma Lagerlöf, Albert Engström och Verner von Heidenstam med flera. Det har gått betydligt lugnare till på Arkiv Gävleborgs styrelsemöten under 2021, även om ledamöterna engagerat diskuterat olika typer av verksamhetsfrågor! (Fabian Månsson har ett fint personarkiv på Arkiv Gävleborg.)

Folkbibliotek – nu & då

Porträtt: C.G. Östman, Läns museet Gävleborg. Foto Agnes kulturhus: Nyréns Arkitektkontor/Gävle kommun. Pressklipp ur Arbetarbladet.

Arbetarbladet fyller 120 år den 14 mars. Arkiv Gävleborg bevarar både tidningens fantastiska arkiv och presslägg i original samt på mikrofilm. Arkivets Anna Nyberg har tittat i det första numret från den 14 mars och valt ut en artikel som än idag kan vara intressant!

I det första numret av Arbetarbladet uppmärksammas stadsfullmäktiges sammanträde den 27 februari 1902. Två frågor hade orsakat "spänning i en del kretsar": Frågan om ett folkbibliotek och den om arbetslöshetsåtgärder. 120 år senare och frågorna är desamma.

Kommunfullmäktige i Gävle av idag har fattat beslut angående ett nytt kulturhus och stadsbibliotek. Det hela tog sin början 2021 när det beslutades att stadsplanen för kvarteret Gefle vapen skulle ändras. Det fortsatte med beslut om rivningslov och bygglov. Man fattade även beslutet att det nya kulturhuset får kosta 400 miljoner kronor.

Vad var det då för beslut som stadsfullmäktige tog 1902? Snickaren och föreningsmannen C. G. Östman (se bilden ovan) föreslog "att för en första summa af 5,000 kr. inrätta tvänne läsestugor, att förvaltas af en af stadsfullmäktige särskildt vald styrelse".

Förslaget väckte motstånd hos drätselkammaren och magistraten. De ansåg att den ekonomiska kostnaden var för stor. De föreslog att diakonrådet kunde sköta läsestugorna för en kostnad av 1 500 kr. De hade redan en läsestuga "ute i Brynässtaden" och en ny skulle till att inrättas.

Förslaget mötte starkt motstånd. Diakonrådet bestod av fyra präster samt fyra personer som godkänds av kyrkorådet. Besk kritik lades fram om prästerskapets

förstånd kring folkbildning. Det yrkades att "staden själf skulle ha läsestugorna om hand". Det befarades att prästerna och deras drabanter skulle fylla biblioteket med uppbyggelselitteratur.

Vad ska Gävles nya bibliotek och kulturhus fyllas med? Bestämt är att turistcenter ska flytta in från sin undanskymda plats i gästhamnen. Konstcentrum och Bio 7:an ska få plats i lokalerna.

Invånare i Gävle kommun har fått komma med förslag. Offentligt kök, öppen förskola, djuravdelning, pingis med mera.

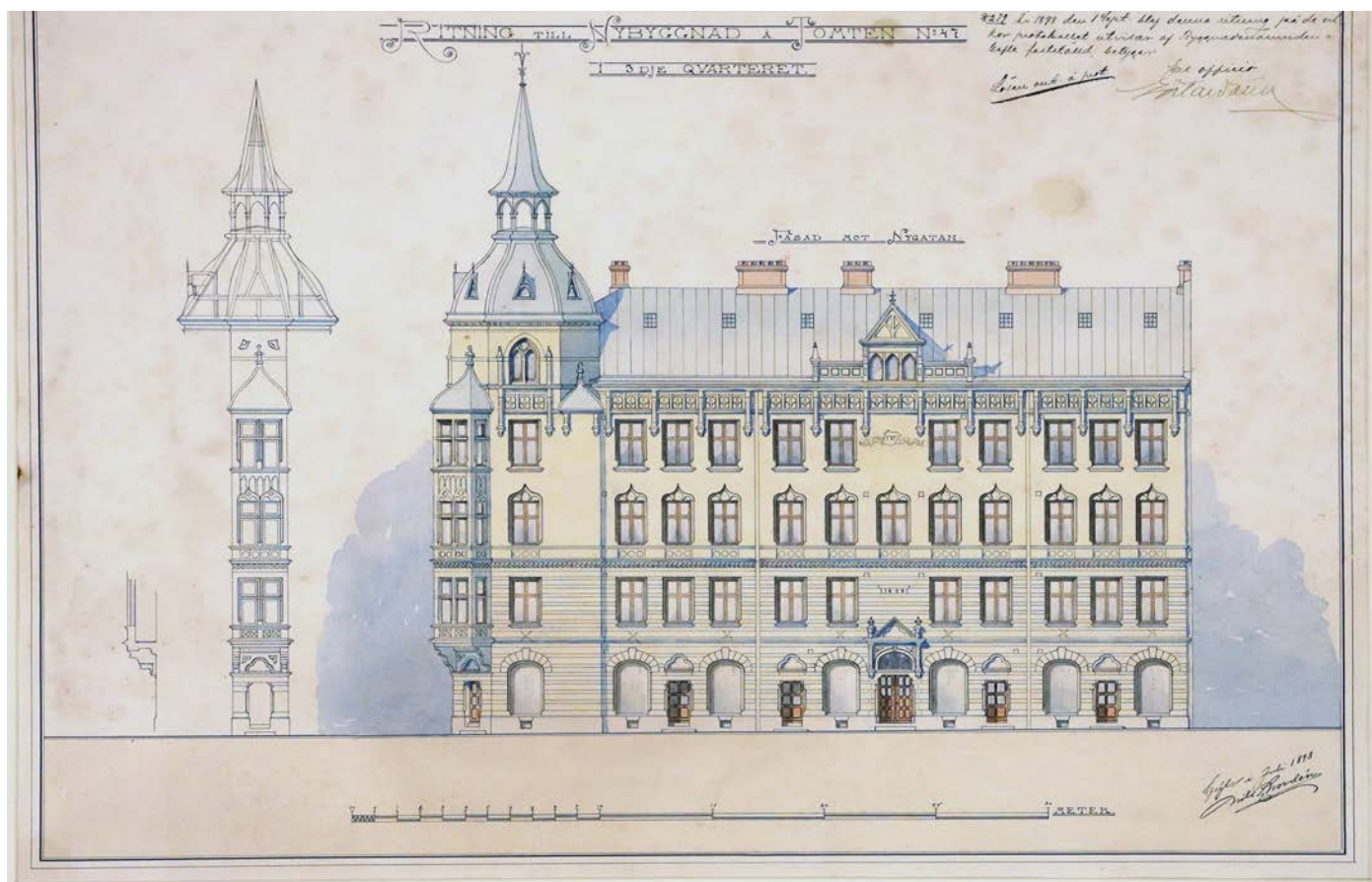
Det mest spännande förslaget är nog en så kallad "Narnia-garderob". Kanske vi kan gå in i den, resa tillbaka i tiden och se vad som hände 1902 när det slutliga beslutet om Gävles folkbibliotek togs?

I stadsfullmäktiges sammanträde fick man till en kompromiss. 3 000 kr per år skulle anslås till ett folkbibliotek. Styrelsen skulle bestå av diakonrådets biblioteksnämnd jämte tre av den fullmäktigevalde styrelsens ledamöter. C. G. Östman blev en av dem.

Journalisten avslutar med: "Nu gick det i alla fall inte för den stridande kyrkan, att få alla fingrar i fatet, och vi få väl hoppas, att de tre ledamöterna från stadsfullmäktige skola lyckas se till att det inte bara blir en parodi på folkbibliotek."

120 år senare och vi hoppas återigen!

Anna Nyberg,
arkivassistent och biblioteksansvarig

Inkommet till arkivet: originalritningar Westergrenska palatset

Nyligen inkom en tidigare ägare till Westergrenska huset med en komplett serie originalritningar i utmärkt skick över Gävles fjärde palats: Westergrenska huset, känt för sina kakelugnar, dörröverstycken – och sin flitige arkitekt.

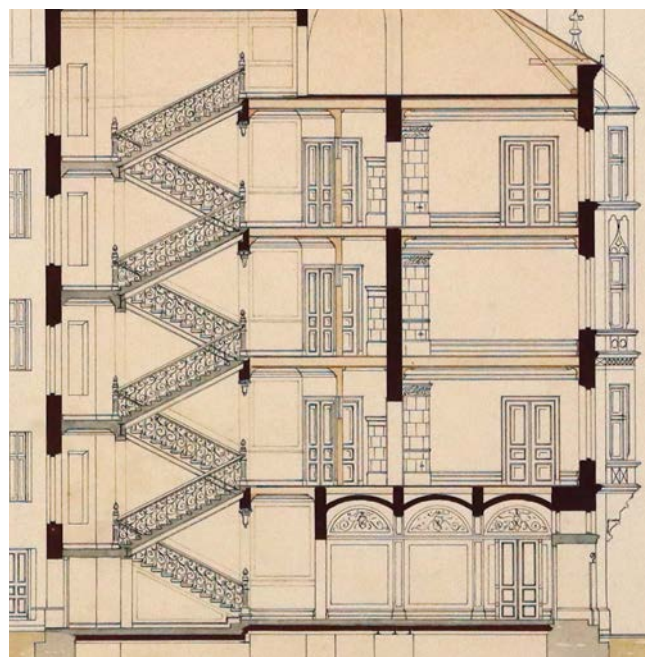
Nils Nordén (1861–1922) är kanske mest känd som arkitekten bakom Dalapalatset i Gävle. Faktum är att han ritat flera ordenshus (IOGT:s i Sandviken och Ockelbo), fattiggårdar (Hamrånge, Ovansjö, Alborga), industribyggnader (Gefle valskvarn) och deltagit i restaureringar och byggnationer av kyrkor (Skutskär, Järbo och Österfärnebo) – med mera.

Den flitige Nordén gjorde sig skyldig till flera ny- och ombyggnationer av monumentalbyggnader i Gefle. Ett av de främsta exemplen är Westergrenska huset i kvarteret Armfelt, i hörnet Nygatan–Stora Esplanadgatan. Hörntornet får särskilt beröm i Norrlandsposten, i slutet av september år 1900, då byggnaden stod färdig efter två års arbete. Butiker inrymdes på nedre plan och bostadslägenheter i de övriga våningarna.

En vad det verkar komplett serie originalritningar, tio stycken, utförda av Nils Nordén, ger en fullständig uppfattning av byggnadens originalutförande, med konstruktion, rumsindelning och viss inredning.

Byggherren, grosshandlare och donatorn Johan Westergren, gav arkitekten de bästa av vitsord. I en

recension i Gefle-Posten omnämns kakelugnarna, som "frappera" genom sin elegans och förnäma stil. En av dem är prydd med motiv ur Gustav Vasas äventyr. De flesta kakelugnarna härrör från Gefle kakelfabrik. Byggmästaren var för övrigt Erik Jakobsson från Söderhamn, ägare till Vågbro tegelbruk, varifrån byggnadens tegelstenar torde härstamma.

Verksamhetsplan 2022

Konkreta mål:

- Förteckna 80 hyllmeter arkivleveranser
- Rekrytera ny arkivarie
- Arrangera Arkivens dag i Bollnäs eller i Ljusdal
- Genom föreläsningar, studiebesök och informationskampanjer uppmärksamma föreningar, företag och privatpersoner om Arkiv Gävleborg
- Inom arkivpedagogiken möta ett 40-tal grupper från länets skolor genom studiebesök, stadsvandringar eller besök i skolorna
- Utveckla fler stadsvandringar för skolor
- Aktivt delta i det pedagogiska samarbetet Kultimera
- Samarbeta med länets kommuner kring stadsvandringar och publika evenemang
- Synas i media och understryka vikten av insamling av arkivmaterial tillhörande den enskilda sektorn
- Samla in arkivmaterial kopplat till nationella minoriteter

Bilder: Arkivchef Anders Wesslén på besök hos Hofors Finska förening och Marja Luusua (ordf.) och Eero Luusua. Arkiv Gävleborg inledde det nya året med att hämta arkivmaterial från föreningen. Foto: Hofors Finska förening.

Inkommet till arkivet: Vasaloppsskidor och oljekompass

Lagom till 100-årsfirandet av Vasaloppet tog arkivbildaren Gävle Godtemplares Idrottsklubb, GGIK, kontakt med Arkiv Gävleborg angående ett par skidor tillhörande GGIK-legendaren Johan "Jocke" Widell.

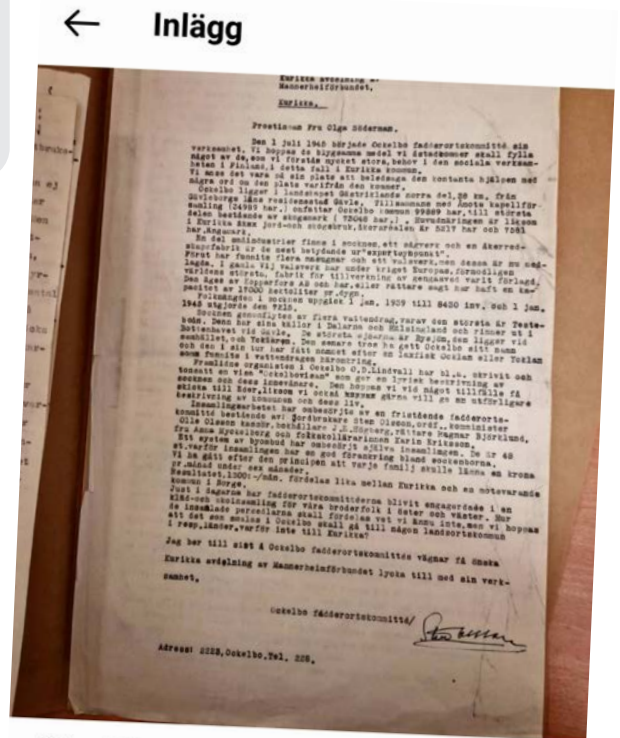
Foto: Evelin Skoglund, Arkiv Gävleborg. Pressklipp ur Arbetarbladet den 11 februari 2022. Stisse Åberg's reportage uppmärksammar Monica Widell och hennes farfar.

Barnbarnet Monica ville bevara de skidor som hennes farfar använde i samband med det allra första Vasaloppet, som gick av stapeln den 19 mars 1922. Eftersom Jocke Widell är en känd profil i GGIK:s historia, och klubben dessutom är medlem i och har sitt arkiv hos Arkiv Gävleborg, var valet enkelt. I leveransen ingick även en oljekompass, som Jocke var tvungen att använda för att hitta fram till målet vid Gustav Vasa-statyn i Mora.

I år firar alltså Vasaloppet 100 år, och loppet genomfördes historiskt korrekt den 12 februari, med tidsenlig utrustning. När det första loppet gick av stapeln kom Jocke Widell på en stark sjätteplats med tiden 7 timmar och 41 minuter och 35 sekunder. Jubileumsvasans vinnare på herrsidan – Erik Wickström – gled in i mål på knappt sju timmar.

Under minoritetsveckan i oktober 2021 gjorde Arkiv Gävleborg en djupdykning i Länskommittén för Finlandsbarnens i Gävleborgs läns arkiv. Här syns bland annat inlägg som gjordes på sociala medier med fokus på Sverigefinska berättelser.

 Arkiv Gävleborg
7 oktober 2021 · 🌐

Folke Löfgren var länets ombud för hjälpkommittén för Finlandsbarnen under andra världskriget. Han arbetade ut med att utsätta tusentals utsatta barn. Enligt honom själ till länsombud på grund av sitt engagemang inom de politiska ungdomsföreningarna, och dessutom hade han ett kontor Drottninggatan 24, som blev kommitténs expedition i Gävle. Löfgren blev med tiden känd som "Mr Gävle". Han var djupt engagerad i nykterhetsrörelsen, i hembygdsrörelsen... [Visa mer](#)

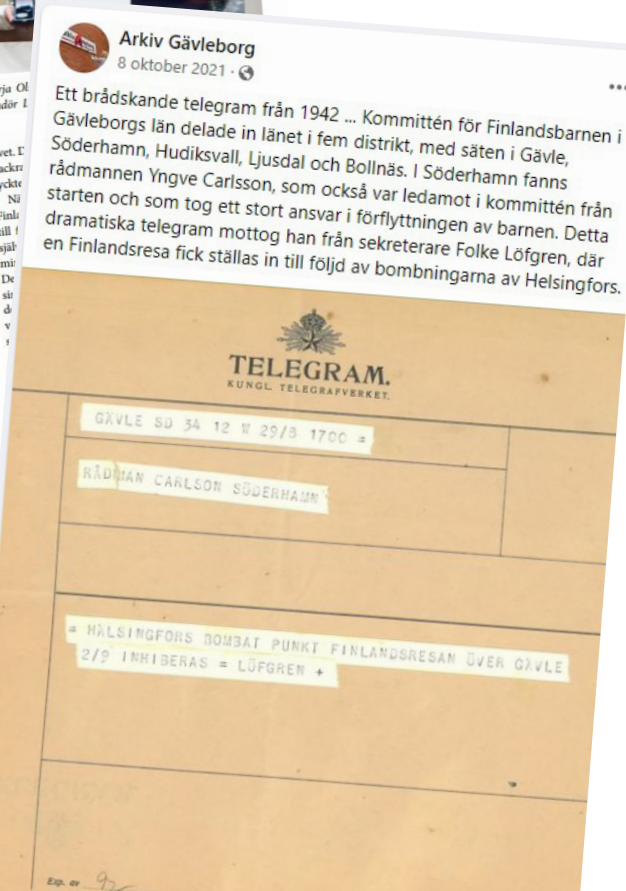
Till vänster boken *Den stora barnevakueringen 1939-1945* där Irja Oja förtjänstkorset av Republiken Finlands president genom ambassadör i ceremonin på Finlands ambassad i Stockholm av J. C. Evansson.

Finlands Vita Ros-orden till Irja Olsson

I Arkiv Gåvberg ingår journalisten och författaren Irja Olsson personarkiv. Arkivet berättar de finska krigsbarnens historia. År 2021 förklarades Irja Olsson förtjänstkorset av Finlands Vita Ros-orden, som ett tack för hennes värdefulla insatser för relationerna mellan Sverige och Finland under många år. Arbetet för krigsbarnen är en viktig del i hennes livsverk, som på detta sätt lyfts fram. Denna orden anses vara Finlands främsta.

Irja Olsson har genom sitt författarskap, engagemang i föreningar, sin utbildningsverksamhet och sina radioprogram gett stort i Sverige-finnar och finska krigsbarn. Kontakter och samtal i Rödskärhundst för Finska Krigsbarn och dess kollefering i Gåvberg-Dala har lett många knutar och lett människor att dela med sig i sina erfarelser. I familjer, där barn evakuerats till Sverige under världskriget, har det ibland uppmärksammat en tystnadskultur. "Jag visste inte att min bästa vän också var ett krigsbarn", berättar Irja Olsson.

Irja Olsson vistades i Sverige och hos fosterfamiljen i Hofors under ett halvår. Den stora barnvakueringen skedde av omtanke för barnen, men samtidigt fanns många praktiska skil: kvinnor i Finland behövdes i yrkes-

SKUGGSIDOR

SJÄLVBILDER, JURIDISKA PLATSER OCH BERÄTTELSE
FRÅN MARGINALEN I HÄLSINGLAND.

Nytt projekt om Hälsinglands skuggsidor

Sveriges Fängelsemuseum gjorde ett upprop hösten 2021 i hopp om att kasta nytt ljus över Hälsinglands skuggsidor: historiska brott, brottslingar och brottsoffer. Arkivets Anders Wesslén ringde upp projektledare Katarina Kallings och samtalade kring dokumentationsprojektet "Skuggsidor".

I Hälsingland finns en stark folklig berättartradition. Kring förra sekelskiftet fanns ett stort medialt intresse för olika typer av brott om ägt rum i Hälsingland: tidningar över hela Sverige var inte sena med att rapportera om ligor och illdåd. I början av 1900-talet målade tidningar upp en bild av Hälsingland som ett slags "Vilda västern". Social ojämlikhet, med självägande bönder i träslott å ena sidan, och egendomslösa, inflyttade arbetare vid de framväxande sågverken å den andra, kunde möjligen ligga bakom, eller kanske bidra, till kriminella handlingar.

Projektet syftar till att samla berättelser. Intendent Katarina Kallings vill komma i kontakt med personer med intressanta historier, som kan ha bevarats över generationsgränserna: – Ett brott kan faktiskt vara en ingång till historien, till släktforskning och ett ökat intresse för hembygden.

Protokoll från rättsprocesser innehåller ofta många detaljer kring händelser och människor. Även historiska, lokala dagstidningar, som bevaras på Arkiv Gävleborg, innehåller inte sällan detaljerade beskrivningar av brott.

Fängelsemuseet hoppas att dokumentationsprojektet kan bidra till att öka kunskapen om de livsvillkor som människor levde under i Sverige i allmänhet, och i

Hälsingland i synnerhet, för omkring 100 år sedan.

Vilka berättelser finns kvar att lyssna till, trots tidigare generationers tystnad? I uppropet skriver Fängelsemuseet:

"Är du släkt med till exempel Kniven i Delsbo, Pila-Britta i Offerberg, Åkerberg, Spännar-Lasse eller någon som föll offer för ett grovt brott? Har Du berättelser om äldre brott och andra illdåd som det inte talats så mycket om, eller känner till ett gammalt häkte eller en arrest vid en gästgivargård? Vi vill dokumentera dem alla."

Bidra med din berättelse!

katarina.kallings@fangelsemuseet.se

Sensommaren 1907 rapporterade både svenska och svensk-amerikanska tidningar om "Mohedsligan", som i själva verket inte var någon liga utan ett sällskap berusade män som hamnade i bråk med en beväring från Hälsinge regemente – ett bråk med dödlig utgång. I kommande nr av ArkivXet ingår en artikel om "Mohedsligan". Foto: Beväringar i matsalen på mötesplatsen Mohed utanför Söderhamn. Bild hämtad ur Hälsinge regementes museums arkiv.

Påminnelse! Kallelse till årsmöte i Bollnäs

Lördagen den 9 april kl 13.00. Vågen/Varpen, Bollnäs folkhögskola

Anmäl ombud senast 1 april

Ombudsanmälan

Ange namn, e-postadress samt uppgift om vilken medlem ombudet representerar.

Anmälan sänds till

E-post: arkivet@arkivgavleborg.se

Post: Arkiv Gävleborg, Fältskärleden 10, 802 80 Gävle

Telefon: 026-10 88 70

Ordförandeklubba tillhörande IOGT-logen 316 Trofast Gävle. Foto: Evelin Skoglund.

arkiv gavleborg

Arkivet bevarar och tillgängliggör arkivhandlingar från föreningar, företag och privatpersoner i Gävleborgs län.

Ordinarie öppettider vardagar 8.30–16.00

Boka ditt besök nu!

Arkiv Gävleborg

Fältskärleden 10, 802 80 Gävle

telefon: 026 - 10 88 70

mobiltelefon arkivchef: 070 – 331 97 07

e-post: arkivet@arkivgavleborg.se

hemsida: www.arkivgavleborg.se

www.facebook.com/arkivgavleborg.se